

42. Herkenbaarheid als rechtspersoon

Digitaal communiceren neemt steeds meer toe. Ook kerkelijke rechtspersonen moeten daar meer en meer aan geloven. Overheidsdiensten, maar ook maatschappelijke dienstverleners, of commerciële webwinkels vragen via digitale identificatiemogelijkheden wie of wat u bent. Ook kan er gevraagd worden naar een validering dat u als natuurlijk persoon namens een rechtspersoon zegt te handelen. Dan moet er teruggegrepen kunnen worden op bekendheid in een openbaar register, zoals dat van de Kamer van Koophandel (KvK), of gewerkt kunnen worden met een middel tot e-herkenning, waarvoor echter zo'n inschrijving ook nodig is.

Achtergrond

Op grond van ervaringen ten tijde van de Duitse bezetting zijn we in Ne-

derland voorzichtig geworden met de registratie van religieuze of levensbeschouwelijke aanduidingen bij natuurlijke personen. Ook de herleidbaarheid van dat specifieke persoonsgegeven is niet gewenst. Dus het plaatsen van namen van bestuurders van een kerk, synagoge of moskee in een openbaar register dient te worden voorkomen. Dat idee is versterkt door de aanscherping van de bescherming van persoonsgegevens in de Europese privacyregelgeving. Daarin wordt religieuze identiteit als een bijzonder persoonsgegeven beschouwd dat extra dient te worden beschermd.

Sinds 2008 waren alleen de landelijke kerkgenootschappen verplicht tot inschrijving in het handelsregister. Deze verplichting bestond niet voor onderdelen van de kerkgenootschappen zoals in de Protestantse Kerk voor gemeenten en diaconieën. Het beleid van het CIO (Interkerkelijk Contact in Overheidszaken) sloot hierop aan: geen inschrijving voor plaatselijke gemeenten en parochies. Ondertussen neemt de druk tot herkenbaarheid in het maatschappelijk verkeer ook voor kerkelijke rechtspersonen toe. Dat heeft niet alleen met digitalisering te maken (aanvraag en afhandelsystemen vragen nu eenmaal registratienummers of digitale handtekeningen), maar ook met toenemende onbekendheid bij vertegenwoordigers van commerciële partijen en/of (semi) publieke dienstverleners met kerkgenootschappen en hun juridische status. Tot 2008 was het handelsregister een register van ondernemingen. Vanaf 2008 ontwikkelde het zich echter steeds meer richting een basisregister van rechtspersonen. Het aanvragen van een kenteken, een LEI-verklaring, parkeervergunning, enzovoort kan niet zonder verwijzing naar een KvK-nummer. Met name de verplichte LEI-verklaring vanaf 2017 voor organisaties die beleggingsproducten willen afnemen (zie onder) is aanleiding geweest voor het CIO om het gezamenlijke standpunt te heroverwegen en om hierover het overleg aan te gaan met de KvK. Overigens konden plaatselijke gemeenten op vrijwillige basis zich wel al inschrijven bij de KvK en was het voor gemeenten die een 'onderneming' dreven (exploitatie kerkelijk centrum bijvoorbeeld) verplicht.

Inschrijving Kamer van Koophandel

Steeds meer overheidsdiensten zijn feitelijk alleen nog digitaal benaderbaar via e-herkenning. Vanaf november 2019 wordt dit verplicht voor het UWV. Om een middel tot e-herkenning te kunnen krijgen, is inschrijving bij de KvK nodig. Inmiddels is het zover, dat ook het CIO en onze landelijke kerk daarin mee gaan. Er is in februari 2019 overeenstemming bereikt met de landelijke organisatie van de KvK om te komen tot een bulkinschrijving van alle rechtspersonen per kerkverband in het handelsregister. De Protestantse Kerk maakt van die mogelijkheid gebruik. Dat wil zeggen dat alle tot de landelijke kerk behorende rechtspersonen (waaronder plaatselijke gemeenten en diaconieën) in 2019 een KvK-nummer krijgen. De betreffende rechtspersoon ontvangt daarvan bericht. Wie al een KvK-nummer had, krijgt geen nieuwe.

Ook eenduidigheid van RSIN nummers zal worden geregeld. Immers bij de gezamenlijke toekenning van de ANBI status kreeg elke kerkelijke rechtspersoon zo'n fiscaal nummer. Bij inschrijving in het handelsregister wordt er normaliter automatisch een nieuw RSIN nummer aangemaakt. Dat kan verwarring opleveren bij gemeenten die al zo'n nummer hadden, zoals in het verleden nog wel eens gebeurde.

E-herkenning

Ondertussen wordt deze (eerste) fase van de KvK-inschrijving zodanig geregeld, dat daarbij nog geen persoonsgegevens van bestuurders in het geding zijn, zoals het nu al is voor religieuze organisaties die op vrijwillige basis al staan ingeschreven. Op basis van deze basis-inschrijving kan echter een middel tot e-herkenning worden aangevraagd. E-herkenning werkt met diverse beveiligingsniveaus. Voor handelingen met een lager veiligheidsniveau (van het type parkeervergunning, energielabel huis, kenteken, gratis VOG-aanvraag) is dat dan voldoende. Echter voor handelingen waarbij digitale validering nodig is of de handelende persoon bestuurlijk bevoegd is, zal in een tweede fase een specifieke oplossing worden uitgewerkt. Dit is bijvoorbeeld aan de orde voor het aanvragen en afhandelen van vergunningen ruimtelijke ordening of voor het werkgeversportaal bij het UWV. Alle kerkelijke rechtspersonen ontvangen op een later moment informatie over de e-herkenning op hoger niveau.

Verklaring van rechtspersoonlijkheid

Een gemeente of diaconie die behoort bij de Protestantse Kerk kan een schriftelijke verklaring bij het landelijke Dienstencentrum van de Protestantse Kerk aanvragen, waarin het rechtspersoon-zijn wordt bevestigd. Daarmee kan niet digitaal zaken worden gedaan, maar het document kan wel in een rechtstreeks contact met bijvoorbeeld een bank of een overheidsdienst worden overlegd. Daarnaast is veelal een kopie van notulen nodig waaruit blijken kan wie als preses en scriba (kerkenraad) of als voorzitter en secretaris (college van kerkrentmeesters) gerechtigd zijn de gemeente in rechte te vertegenwoordigen.

Legal Entity Identifier (LEI-verklaring)

Organisaties die vermogenstitels bezitten of willen verwerven dienen vanaf januari 2018 een LEI-verklaring te hebben. Dat geldt ook voor kerkelijke organisaties. Het gaat ook om plaatselijke gemeenten of diaconieën die in verband met hun vermogensbeheer op de een of andere manieren gebruik maken van beleggingsproducten. Eind 2017 was er een centrale overeenkomst tussen het CIO (vertegenwoordiger van de meeste kerkgenootschappen in Nederland) en de Kamer van Koophandel (is inmiddels één landelijke organisatie). Plaatselijke kerkbesturen konden zich via de landelijke kerk in een keer laten registreren zonder zelf ingeschreven te staan bij de KvK. Wel

was ANBI-registratie een voorwaarde. Inmiddels is die regeling weer afgelopen. Kerkelijke gemeenten of diaconieën die nu alsnog een LEI-verklaring nodig hebben, vallen daarom nu (vooralsnog) terug op de route waarbij ze zich individueel bij de KvK dienen in te schrijven, of zij moeten wachten op de effectuering van de bulk-inschrijving in de loop van 2019. Dit betekent naar verwachting dat de verlenging van de LEI-verklaringen vanaf eind 2019 door de gemeenten en diaconieën zelf zal kunnen worden geregeld met behulp van het inschrijvingsnummer KvK.

Ultimate Beneficial Owner (UBO-verklaring)

Ook in de categorie 'tegengaan van criminele geldstromen' valt de maatregel, dat bij niet-natuurlijke rechtspersonen bekend moet worden wie uiteindelijk de financiële belanghebbende bij een organisatie of een onderneming is, wil men deel kunnen nemen aan het bancaire betalingsverkeer. Banken doen daar navraag naar. Deze gegevens moeten in een openbaar register worden opgenomen. ANBI-instellingen zijn daarbij niet uitgezonderd. Bestuurders van stichtingen zijn daarbij uiteraard pseudo-UBO's. Zij hebben immers geen direct financieel gewin bij een stichting. Toch dienen hun gegevens in het register te worden opgenomen, op straffe van een economisch delict. Hoe zit dat met kerken? Opnieuw speelt de bescherming van het bijzondere persoonsgegeven 'religie' een belangrijke rol. Voor kerken is immers op die basis een UBO-registratie via het handelsregister niet mogelijk. Daarin is echter door de wetgever voorzien. Voor de bij het CIO aangesloten kerkgenootschappen verandert er richting banken niets. Een schriftelijke verklaring (een document) waaruit blijkt dat een zelfstanding onderdeel deel uitmaakt van een CIO gerelateerd kerkgenootschap plus notulen waaruit blijkt wie bestuurlijk bevoegd zijn dient te volstaan. Dat wil niet zeggen, dat elke bankemployee dat ook zondermeer aanneemt, maar het is vooralsnog wel zo.

Bezinning

Het kan goed zijn om als college van kerkrentmeesters proactief te zijn en van tijd tot tijd zelf met partijen waarmee u te maken heeft nog eens uw status en gegevens uit te wisselen. Denk aan banken of de lokale overheid. Ook kan het verstandig zijn om eens te kijken of u inmiddels een middel tot e-herkenning kunt aanvragen. Dat voorkomt, dat u veel moeite moet doen op het moment dat er onder een bepaalde tijdsdruk iets geregeld moet worden, waarvoor u digitale maatschappelijke herkenbaarheid als plaatselijke kerk nodig hebt.

Meer informatie

- www.kerkrentmeester.nl/kennisbank/begroting-jaarrekening
- Interkerkelijk Contact in Overheidszaken: www.cioweb.nl